

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**
Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

заступник декана

з навчальної роботи

філософського факультету

Дмитро НЕЛПА

21 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

**10 Природничі науки
102 Хімія
перший (бакалаврський)
«Хімія»
вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Кондратьєва Ірина Владиславівна, доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник:

Кондратьєва Ірина Владиславівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Євген ХАРЬКОВЦЕНКО)

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № 2 від «31» 08 2022 року

Голова науково-методичної комісії

(Ірина МАСЛІКОВА)

(підпис)

Схвалено науково - методичною комісією хімічного факультету.

Протокол від «7» 09 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(Александр Поік)

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни «Релігієзнавство» полягає у засвоєнні студентами базових історичних та теоретичних знань про релігію, теорії її походження, своєрідність становлення і розвитку у часі, її взаємодію у процесі еволюції з політичними, соціальними, економічними та культурними реаліями. Предметами вивчення релігієзнавства постають різноманітні форми релігії чи окремі прояви релігійних явищ. Відтак у результаті вивчення догматики, культових особливостей, віроповчальних джерел, географії поширення релігій, історії та сучасного стану релігійного життя у студентів формується система знань яку можна на практиці використовувати у освітній та професійній діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати:* основні поняття з філософії, етики, естетики та культурології. Володіти філософським категоріальним апаратом; мати уявлення про основні особливості догматики і культу світових релігій, їх історичну еволюцію та сучасний стан.

2. *Вміти* збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії з релігієзнавства в аналізі світоглядних проблем і соціально-культурних явищ та процесів; оперувати об'єктивними знаннями з історії та історії культури;

3. *Володіти* навичками аналізу, синтезу, обробки та візуалізації соціологічних даних; ведення дискусії, критичного ставлення та прогнозування стосовно світоглядних, релігієзнавчих та культурних подій і явищ; використання фахових культурологічних та релігієзнавчих інформативних джерел за допомогою Microsoft Office (Excel, Word, Power Point та ін.).

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «Релігієзнавство» знайомить студентів з історією і розвитком релігій світу, причин появи релігійних вірувань. Дається загальне теоретичне уявлення про характер і специфіку концепцій теорії релігії, розглядається процес зародження релігійних вірувань в суспільстві, фактори і умови, що сприяли цьому, різні типи і форми релігій, їх взаємозв'язок і можливості, межі впливу на розвиток суспільства в минулому і на сучасному етапі. Враховуючи специфіку аудиторії, особлива увага звертається на співвідношенні конфесійного і політичного факторів.

4. Завдання (навчальні цілі): надати студентам цілісну систему знань з питань історії релігії, основних положень теорії релігії; розкрити потенціал феномену релігії як одного з можливих засобів формування особистості; забезпечити необхідним понятійним апаратом для орієнтування у релігійній ситуації різних історичних періодів розвитку суспільства.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. Знати; 2. Вміти; 3. Комунікація; 4. Автономність та відповідальність)		Форми та методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати особливості предмету історії релігії, його місце в системі релігієзнавства та гуманітарного знання	Лекція, самостійна робота	Контрольні роботи, самостійні завдання,	10
1.2	Знати основні поняття релігієзнавства та основні концепції дослідження релігії;	Лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна	10

Результат навчання (1. Знати; 2. Вміти; 3. Комунікація; 4. Автономність та відповідальність)		Форми та методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.3	Знати сутність і значення релігії в духовно-культурному житті особистості та суспільства	Лекція, самостійна робота	робота	10
1.4	Знати основні віроповчальні та культові особливості релігійних традицій; історію і сучасний стан релігій в Україні	Лекція, самостійна робота		10
2.1	Вміти обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення релігії в житті людини і суспільства	Лекція, самостійна робота	Контрольні роботи, самостійні завдання, підсумкова контрольна робота	8
2.2	Вміти аналізувати і пояснювати особливості релігійних традицій світу, виявляти в них спільне та відмінне	Лекція, самостійна робота		8
2.3	Вміти аналізувати першоджерела та сакральні тексти	Лекція, самостійна робота		8
3.1	Здатність презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	8
3.2	Здатність формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з питань релігії; вести полеміку з питань релігії на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу	Лекція, самостійна робота		9
автономність та відповідальність: <i>продемонструвати можливість самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з питань курсу, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації</i>				
4.1	Обґрунтування потреби толерантного сприйняття соціальних, культурних та особистісних відмінностей	Індивідуальна самостійна робота	Індивідуальне аналітичне контрольні роботи, підсумкова контрольна робота	9
4.2	Обґрунтування культових, догматичних та обрядових особливостей релігій світу для вирішення завдань духовного та морального розвитку особистості	Індивідуальна самостійна робота		5
4.3	Дослідження впливу релігійного фактору на повсякденне життя, культуру та цивілізаційні виміри	Індивідуальна самостійна робота		5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання.

7.Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1-2.3); (**комунікація** 3.1-3.2); (**автономність та відповідальність** 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Самостійна робота №1** (*Індивідуальна самостійна робота з текстами (конспекти)*): РН 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 4.1, 4.2 – 15 / 25 балів
2. **Самостійна робота №2** (*На основі самостійного пошуку та опрацювання спеціальної наукової та навчальної літератури дослідити соціально-політичної традиції сучасного католицизму та православ'я, зробити порівняльний аналіз*): РН 1.1, 2.1, 2.2, 2.3, 4.1, 4.2 – 15 / 25 балів
3. **Модульні контрольні роботи** (дві роботи): РН 1.1 -1.4, 2.1 – 2.3, 4.1 - 18/30 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за самостійні роботи (дві самостійні роботи) та модульні контрольні роботи. Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1 -1.4, 4.1 - 4.3– 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2. Організація оцінювання

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Самостійна робота	Самостійна робота 1. <i>Індивідуальна самостійна робота з текстами (конспекти)</i>	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25
	Самостійна робота 2. <i>На основі самостійного пошуку та опрацювання спеціальної наукової та навчальної літератури дослідити соціально-політичної традиції сучасного католицизму та православ'я, зробити порівняльний аналіз</i>	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25
Модульні контрольні роботи		«9» x 2 = 18	«15» x 2 = 30
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Загальна семестрова оцінка		60	100

Критерії оцінювання:

- Самостійна робота** (*Індивідуальна самостійна робота з текстами (конспекти); На основі самостійного пошуку та опрацювання спеціальної наукової та навчальної літератури дослідити соціально-політичної традиції сучасного католицизму та православ'я, зробити порівняльний аналіз*).

25-20 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

19-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

11-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

2. Модульна контрольна робота.

15-13 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження

12-10 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

9-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

3. Підсумкова контрольна робота

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семинари	Сам. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 «Теоретико-методологічні основи історії релігії»				
1	Тема 1. Релігія – суспільно-історичний феномен. Методи дослідження історії релігії.	2		4
2	Тема 2. Походження релігії. Первісні форми релігійних вірувань.	2		6
3	Тема 3. Ранні національні та національно-державні релігії	4		8
	Індивідуальна самостійна робота з текстами (конспекти) №1			6
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	2		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «Історія світових релігій»				
4	Тема 5. Буддизм	2		4
5	Тема 6. Історія християнства до розколу 1054 року	4		4
6	Тема 7. Історія та сучасність православ'я	2		6
7	Тема 8. Історія католицизму.	2		4
8	Тема 9. Історія та сучасний стан протестантизму	2		4
	Індивідуальна самостійна робота №2			4
9	Тема 10. Іслам	2		6
10	Тема 11. Новітні релігійні вірування і культури	2		4
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	2		
	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2		
	Всього	30		60

Загальний обсяг – 90 год., в тому числі:

- лекції – 30 год.;
- самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Докаш В. Загальне релігієзнавство. К.: Наші книги, 2018. 784 с.
2. Релігієзнавство. Навчальний посібник. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 328 с.
3. Архімандрит Кирило (Говорун) Мета-еклезіологія: хроніки самоусвідомлення Церкви / Пер. з англ. Олексія Панича. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 328 с.
4. Архімандрит Кирило (Говорун) Риштовання Церкви: вб́ик пост структуральної еклезіології / Пер. з англ. Олексія Панича. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 312 с.
5. Брильов Д.В. Іслам: історія, віровчення та культова практика. Підручник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. 141 с.
6. Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя. К.: Юніверс, 2002. 423 с.
7. Гофман Йоганес. Історія ранньої Церкви: найважливіші аспекти / Пер. з нім. Олега Конкевича. Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2019. 244 с.
8. Еліаде М. Трактат з історії релігій / Пер. з фр. Олексія Панича. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 520 с.
9. Єленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2013. 504 с.
10. Казанова Хосе. Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація / Пер. з англ. Романа Скакуна. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2019. 348 с.
11. Кондратьєва І.В., Шавріна І.В., Фенно І.М., Пасічник О.С. Історія ранніх релігійних вірувань і культів. Навчальний посібник. К.: Фітосоціоцентр, 2017. 232 с.
12. Лозко Г. Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 376 с.
13. Люїс Клайв Стейплз. Просто християнство/ Пер. з англ. Андрій Маслюх. Львів: Свічадо, 2018. 224 с.
14. Мокієнко М.М. Феномен п'ятидесятництва : монографія. Рівне: 2018. 440 с.
15. Протеро Стівен. Вісім релігій, що панують у світі: чому їхні відмінності мають значення. К.: Bookchef, 2021. 464 с.
16. Шатц Клаус. Загальні собори – віхи історії Церкви / Пер. з нім. Олега Конкевича. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2018. 360 с.

Додаткова література:

17. Аверинцев С. Связь времен. К.: ДУХ І ЛІТЕРА. 2005. 448 с.
18. Аверинцев С. Софія-Логос. Словник. К.: ДУХ І ЛІТЕРА. 2004. 640 с.
19. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. За ред. Г.Лозко. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 376 с.
20. Аржаковський А., дякон Микола Денисенко. Чи можливе реформування православ'я? К.: Відкритий Православний Університет Святої Софії-Премудрості. ДУХ І ЛІТЕРА. 2017. 88 с.
21. Баканурський Г. Іудаїзм: напрямки і ставлення до джерел віровчення. Людина і світ. 2004. № 4. С.44-48.
22. Басаури Зюзіна А.М. Україна: Історія и будущее хасидизма. Релігія в Україні. Огляд публікацій. К.: Майстерня книги, 2010. С.133-136
23. Головащенко С.І. Біблієзнавство. Вступний курс. К.: Либідь, 2001. 496 с.
24. Головащенко С.І. Історія християнства : Курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Либідь, 1999. 352 с.
25. Гольніш Паскаль. Християни Сходу: опір на нашій землі. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2020. 160 с.
26. Дарморіз Оксана. Міфологія : навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 248 с.

27. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. / Пер. з фр. Г.Філіпчука та Зої Борисюк. К.: Юніверс, 2002. 424 с.
28. Пашенко В. Антична література. Підручник. К.: Либідь, 2008. 718 с.
29. Пашенко В. Світ міфів та легенд Еллади. Навчальний посібник. К.: Либідь, 2007. 384 с.
30. Протоіерей Георгій Коваленко, Вячеслав Горшков. Навіщо українцям два Різдва. К.: Відкритий Православний Університет Святої Софії-Премудрості. ДУХ І ЛІТЕРА. 2017. 72 с.
31. Релігієзнавчий словник. За ред. А.Колодного, Б.Лобовика. К.: Четверта хвиля. 1996. 392 с.
32. Саган О. Вселенське православ'я: сут, історія, сучасний стан. К: Світ Знань, 2004. 912 с.
33. Словарь библейского богословия. Под ред. Ксавье Леон-Дюфура и др./ Перевод с фран. К.: Кайрос, 2003. 1287 с.
34. Утвердження християнства (I-II ст.н.е.): античні писемні джерела: навчальний посібник для самостійної роботи з поглибленого вивчення дисциплін «Релігієзнавство», «Філософія», «Культурологія». уклад. І.П.Мозговий. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 372 с.
35. Черенков М. Відкритий протестантизм. К.: Відкритий Православний Університет Святої Софії-Премудрості. ДУХ І ЛІТЕРА. 2017. 120 с.

Законодавчі та нормативні акти:

36. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року (Загальна декларація. Ст.18)
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
37. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, підписана 4 листопада 1950 року урядами держав-членів Ради Європи та ратифікована Україною 17 липня 1997 року (Європейська конвенція. Ст.9)
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
38. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН та ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР 19 жовтня 1973 року (Міжнародний пакт. Ст.18)
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
39. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії чи переконань, прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 25 листопада 1981 року (Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості. Ст.2, Ст.3).
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_284#Text
40. Конституція України (Ст.35)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
41. Закон України про свободу совісті та релігійні організації. Введений в дію Постановою Верховної Ради УРСР від 23.04.1991 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>